

3.3. pielikums dabas parka "Cirīša ezers" dabas aizsardzības plānam

Daugavpils Universitāte
Dzīvības zinātņu un tehnoloģiju institūts
Augu un biotopu ekspertes
(DAP eksperta sertifikāta Nr. 060)
Dr. biol. Annas Mežakas

Atzinums

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumi Nr. 925 „Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības”

par Dabas parka "Cirīša ezers" sūnām Dabas aizsardzības plāna ietvaros.

Eksperta sertifikāts, derīguma termiņš	Vaskulārie augi, ķērpji, sūnas, meži un virsāji, purvi, zālāji, tekoši saldūdeņi, stāvoši saldūdeņi – 30.03.2025
Atzinumā izvērtētās sugu un biotopu grupas	sūnas
Apsekošanas datums	2024. gada jūlijs, augusts, septembris
Apsekošanas laiks, metodes	Apsekošanas laiks – aptuveni 20 stundas. Laika apstākļi – piemēroti minēto sugu un biotopu grupu apsekošanai. Apsekošanas laikā gaisa temperatūra bija ap 20°C, laiks bija silts, daļēji apmācies. Apsekošanas laiks bija piemērots sūnu identificēšanai. Sūnu sugas identificētas lauka apstākļos, kā arī kamerāli ar mikroskopa palīdzību. ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājамie biotopi identificēti pēc Auniņš u.c. (2013) metodikas. Sūnu inventarizācija un biotopu apsekošana veikta ar maršruta metodi, kā arī veicot fotofiksāciju,

3.3. pielikums dabas parka "Ciriša ezers" dabas aizsardzības plānam

	<p>apsekojot teritorijā esošos biotopus. Biotopu atbilstība novērtēta ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem (Auniņš u.c. 2013) un Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu veidiem (LRMK 2017). Sūnu sugu atbilstība novērtēta īpaši aizsargājamo sūnu sugu (LRMK 2000), mikroliegumu sūnu sugu (LRMK 2012) un dabisko meža biotopu indikatorsugu (Ek et al. 2002) prasībām.</p> <p>Pirms teritorijas apsekošanas, teritorija un tās tuvākā apkārtnē izpētīta arī informācija par sūnu sugām un biotopiem Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" (DDPS "Ozols") (06.06.2024). Apsekotās teritorijas robežas dabā noteiktas ar Collector aplikācijas iespēju caur telefonu.</p>
Aizsardzības statuss	Dabas parks
Atzinuma sniegšanas mērķis (plānotā saimnieciskā darbība)	Dabas aizsardzības plāna ietvaros

Īss apsekotās un tai piegulošās teritorijas raksturojums

Teritoriju pārsvarā veido Ciriša ezers, kuru ieskauj meža biotopi, purvi un zālāji. Teritorija ir arī ilglaicīgi ietekmēta un apdzīvota, jo atrodas netālu no kultūrvēsturiska objekta Aglonas bazilikas. Ezerā atrodas vairākas salas, no kurām lielākā ir Upursala un Jokstu sala. Salas regulāri tiek

apmeklētas gan tūrisma nolūkos, gan makšķerēšanai. Ap ezeru arī izvietotas mājvietas un viesu mājas. Dabas aizsardzības plans apsekotajai teritorijai izstrādāts jau 2002. gadā, bet tajā ietvertā informācija ir nepilnīga un tajā nav informācijas par aizsargājamām sūnu sugām (Urtāne, Celmiņa 2002).

Apsekotajā teritorijā konstatēto biotopu raksturojums

Apsekotajā teritorijā novēroti sekojoši Eiropas nozīmes un Latvijā aizsargājami biotopi (Auniņš 2013, LRMK 2017, 1., 3., 4., 5. pielik.): 7140 Pārejas purvi un slīkšņas, 9010* Veci vai dabiski boreāli meži, 9020* Veci jaukti platlapju meži, 9080* Staignāju meži, 9160 Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži), 91D0* Purvaini meži, 91E0* Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), 7110* Aktīvi augstie purvi, Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju 3150, Aktīvi augstie purvi 7110*, Veci vai dabiski boreāli meži 9010*, Purvaini meži 91D0* (Veci vai dabiski purvaini meži) (Auniņš u.c. 2013, LRMK 2017). Lielākā daļa apsekoto biotopu ir ietekmēti – meliorācijas ietekme, mežsaimniecība, tūrisms.

Sūnu raksturojums, īpaši aizsargājamās, mikroliegumu sūnu sugas un dabisko meža biotopu sūnu indikatorsugas

Teritorijā sūnas pārsvarā sastopamas mežu un purvu biotopos (2. pielik.). Uz salām kā epifīti bieži sastopamas sūnu sugas: ciprešu hipns *Hypnum cupressiforme*, struplapu īsvācelīte *Brachythecium rutabulum*, plakanā skrāpīte *Radula complanata*, lielā matcepurene *Lewinskya speciosa*. Sastopamas arī DMB indikatorsugas (Auniņš 2013, Bambe u.c. 2023, Ek et al. 2002): tievā gludlape *Homalia trichomanoides* (6. pielik.), līklapu novellija *Nowellia curvifolia*, garlapu kažocene *Anomodon longifolius*.

Lielākā sūnu aizsardzības vērtība saistīta ar Jokstu salu, kur staignāju mežā sastopama zaļā divzobe *Dicranum viride* (Council Directive 92/43/EEK 1992, LRMK 2000), kas ir īpaši aizsargājama un ES Biotopu direktīvas 2. pielikuma suga. Dabas parka dienvidu daļā netālu no purva melnalkšņu mežā uz kritālas atrasta arī smaržīgā zemessomenīte *Geocalyx graveolens* (7. pielik.), kas ir mikrolieguma, īpaši aizsargājama suga un DMB speciālistu suga (LRMK 2012, LRMK 2000, Ek et al. 2002).

3.3. pielikums dabas parka "Cirīša ezers" dabas aizsardzības plānam

Zaļās divzobes un smaržīgās zemessomenītes saglabāšanās pakāpe un dzīvotnes raksturlielumi novērtēti kā labi (Tab. 1, Tab. 2). Melnalkšņu mežā, kur sastopama smaržīgā zemessomenīte nepieciešams nodrošināt cilvēka neiejaukšanos ne tikai attiecīgajā atradnes biotopā, bet arī blakusesošajos meža un purva biotopos. Tas nodrošinās sugas pastāvēšanu un izplatību ilglaicīgi.

1. tabula. Matrica zaļās divzobes *Dicranum viride* dzīvotnes kvalitātes noteikšanai.

Sugas dzīvotnes saglabāšanās pakāpe	Dzīvotnes raksturlielumu saglabāšanās pakāpe		
	I dzīvotnes elementi ir izcilā stāvoklī	II dzīvotnes elementi ir labā stāvoklī	III dzīvotnes elementi ir vidējā vai daļēji degradētā stāvoklī
A (Izcila saglabāšanās pakāpe)			
B (Laba saglabāšanās pakāpe)			
C (Vidēja vai zema saglabāšanās pakāpe)			

2. tabula. Matrica smaržīgās zemessomenītes *Geocalyx graveolens* dzīvotnes kvalitātes noteikšanai.

Sugas dzīvotnes saglabāšanās pakāpe	Dzīvotnes raksturlielumu saglabāšanās pakāpe		
	I dzīvotnes elementi ir izcilā stāvoklī	II dzīvotnes elementi ir labā stāvoklī	III dzīvotnes elementi ir vidējā vai daļēji degradētā stāvoklī
A (Izcila saglabāšanās pakāpe)			

3.3. pielikums dabas parka "Cirīša ezers" dabas aizsardzības plānam

B (Laba saglabāšanās pakāpe)			
C (Vidēja vai zema saglabāšanās pakāpe)			

Plānotās saimnieciskās darbības ietekmes uz ES nozīmes un Latvijā aizsargājamiem biotopiem un īpaši aizsargājamām augu sugām, to labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas prasības un darbības

Lai saglabātu dabas vērtības nepieciešams atstāt netraucētus biotopus, kur sastopamas aizsargājamās sūnu sugas un arī blakusesošos biotopus.

Nepieciešams veikt papildus darbības, lai nodrošinātu aizsargājamo sūnu sugu labvēlīgas aizsardzības statusu:

- 1) Veikt monitoringu (ik pēc pieciem gadiem) zaļās divzobes un smaržīgās zemessomenītes atradnēm, lai novērtētu populāciju vitalitāti pēc iepriekš izstrādātas metodikas.

Atsauces

- Auniņš A. (red.) 2013. Eiropas Savienības aizsargājамie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Grām: Auniņš A (red.) Eiropas Savienības aizsargājамie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga.
- Bambe B., Gerra-Inohosa L., Kluša J., Kukāre I., Ķeire L., Leimanis I., Liepiņa L., Longs D., Mežaka A., Oļehnoviča E., Opmanis A., Pošiva-Bunkovska A., Strazdiņa L., Suško U., Fonteina-Kazeka M., Volskis G.J., Zvejniece E. 2023. Latvijas sūnu taksonu saraksts. Mežaka A., Liepiņa L. (red.). DU Akadēmiskais apgāds "Saule", Daugavpils, 48 lpp.
- Council Directive 92/43/EEK 1992. On the protection of natural biotopes, wild plants and animal species. Annex II, Annex V. OJEU 22. 7. 92. No L 206: 7–50.
- Ek T., Suško U., Auziņš R. 2002. *Inventory of woodland key habitats. Methodology*. 73.

3.3. pielikums dabas parka "Cirīša ezers" dabas aizsardzības plānam

Latvijas Republikas Ministru kabinets. 2000 (LRMK 2000). Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu (grozījumi 27.07.2004 not. nr. 627). Noteikumi nr. 396 (in Latvian). Latvijas Vēstnesis 413(417): 4–6.

Latvijas Republikas Ministru kabinets 2012 (LRMK 2012). Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu. Noteikumi nr. 940. Latvijas Vēstnesis 203(4806):1–30.

Latvijas Republikas Ministru kabinets 2017 (LRMK 2017). Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu. Latvijas Vēstnesis 126.17

Urtāne L., Celmiņa A. 2002. Dabas parka "Cirīšu ezers" dabas aizsardzības plāns. Carl Bro SIA, 62 lpp.

Datums:

Paraksts:

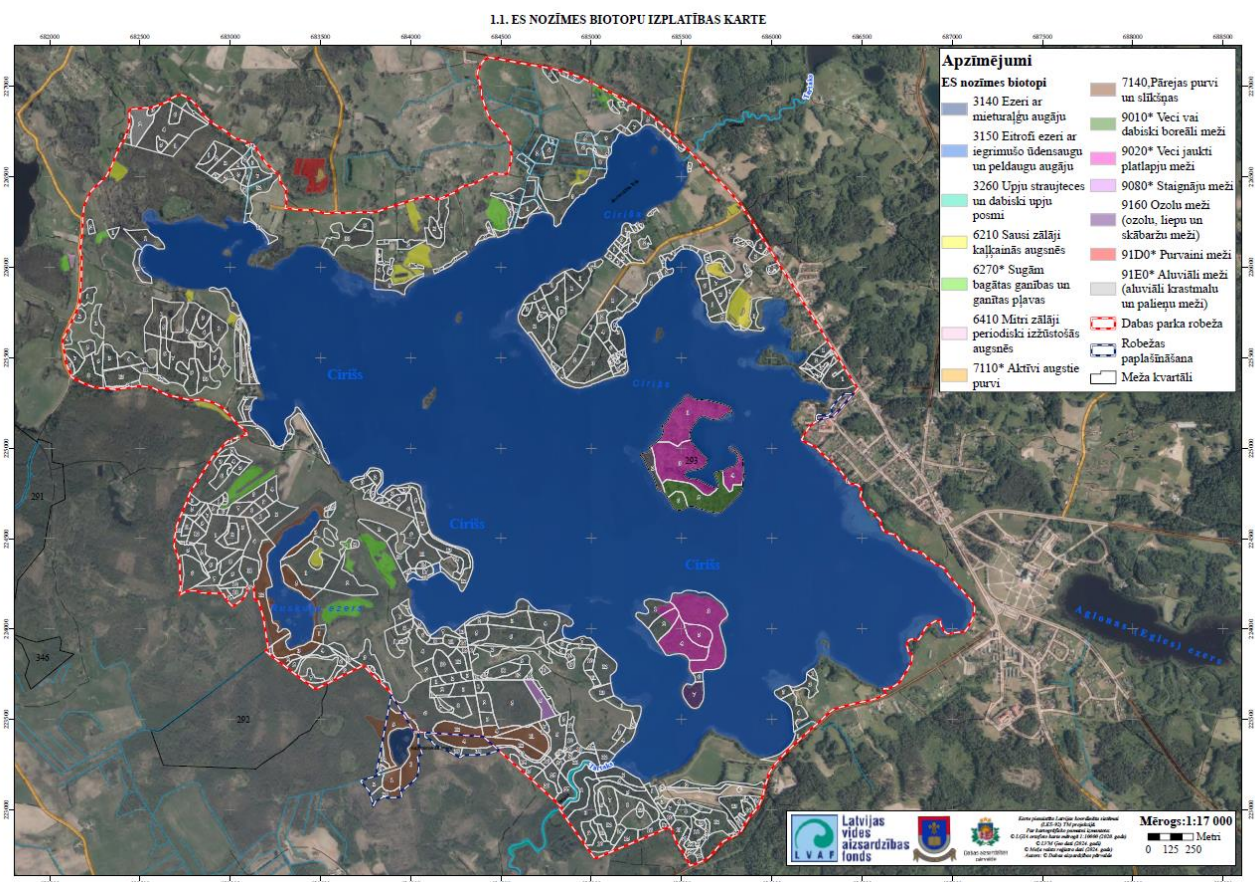
/A. Mežaka

Epasts: anna.mezaka@du.lv

Biotopu un sugu ekspertes sertifikāta Nr. 060, izdots 31.03.2020. Vaskulārie augi, ķērpji, sūnas, meži un virsāji, purvi, zālāji, tekoši saldūdeņi, stāvoši saldūdeņi

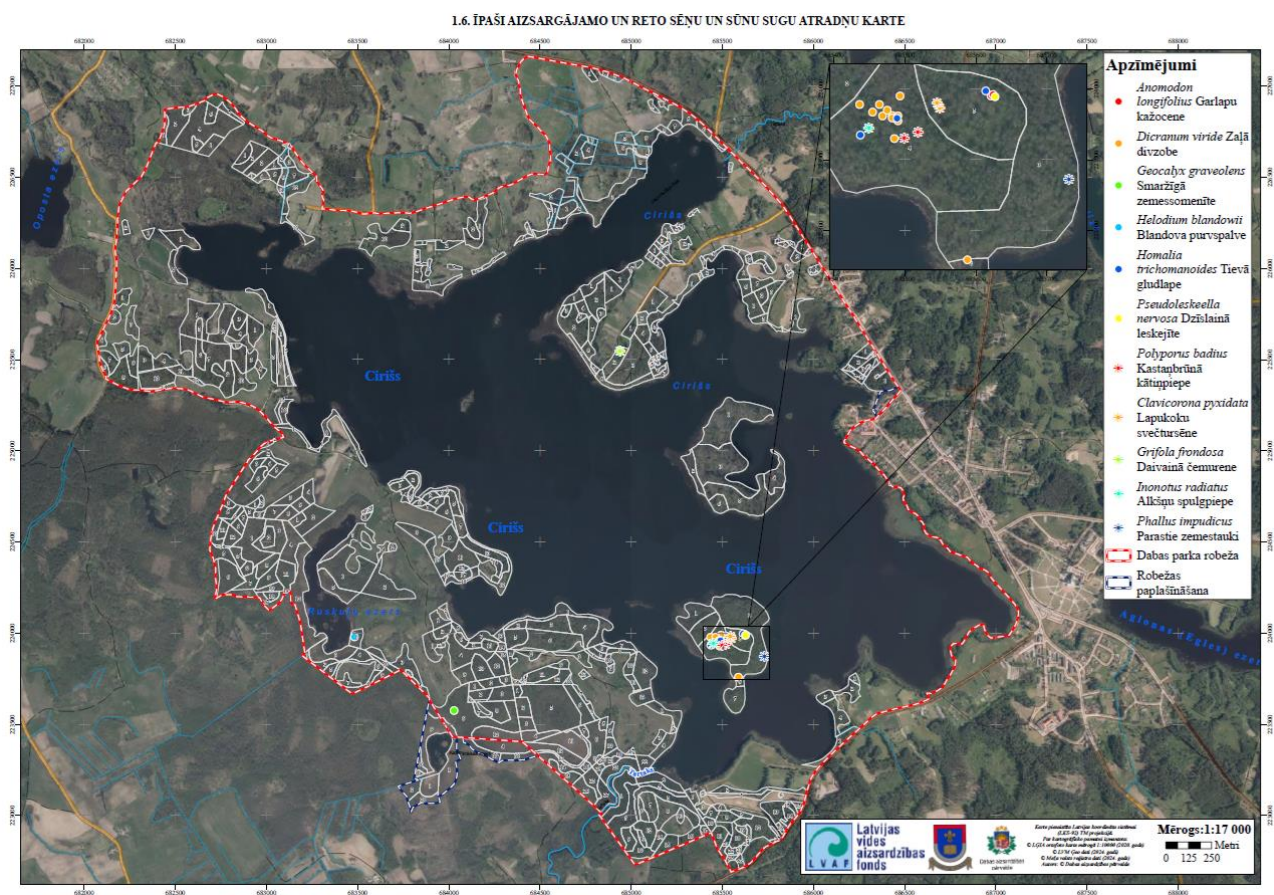
3.3. pielikums dabas parka "Cirīša ezers" dabas aizsardzības plānam

1. Pielikums. Apsektās teritorijas aizsargājамie biotopi (©M. Nitcis).

3.3. pielikums dabas parka "Cirīša ezers" dabas aizsardzības plānam

2. Pielikums. Sūnu atradnes (©M. Nīcis).

3. Pielikums. Platlapju mežs Jokstu salā. Uz kritalas gralapu kažocene *Anomodon longifolius* (©A. Mežaka).

4. Pielikums. Melnalkšņu mežs Jokstu salā, kur sastopama zaļā divzobe *Dicranum viride* (©A. Mežaka).

3.3. pielikums dabas parka "Cirīša ezers" dabas aizsardzības plānam

5. Pielikums. Pārejas purvs un slīkšņas biotops Cirīša dabas parkā (©A. Mežaka).

6. Pielikums. Tievā gludlape *Homalia trichomanoides* Jokstu salā (©A. Mežaka).

3.3. pielikums dabas parka "Cirīša ezers" dabas aizsardzības plānam

7. Pielikums. Smaržīgā zemessomenīte *Geocalyx graveolens* uz kritalas kopā ar līklapu novelliju *Nowellia curvifolia* (©A. Mežaka).

3.3. pielikums dabas parka “Cirīša ezers” dabas aizsardzības plānam

